

Kunnallispolitiikkaa sukupuolen varjossa/varjolla

Kirja-arvio teoksesta Holli Anne Maria, Luhtakallio Eeva & Raevaara Eeva: Sukupuolten valta/kunta. Poliitiikka, muutos ja vastarinta suomalaisissa kunnissa. Vastapaino, 2007.

Sukupuolten valta/kunta on sukupuolen merkitystä kunnallispolitiikassa käsittelevä tutkimus ja sellaisena se raottaa kunnallispolitiikan kontekstissa vähemmän tutkittua naisten ja miesten asemaa. Tutkimuksessa kysytään, miten naisten asema kunnallispolitiikan päätöksentekijöinä on muuttunut, miten naiset ovat muuttaneet kunnallissectoria ja miten sukupuoli kietoutuu kuntasektorin muutoksiin. Tasa-arvoa tarkastellaan monitasoisesti ja tutkimuksessa etsitään keinoja edistää naisten osallistumismahdollisuuksia. Tutkimuksen funktiona ja uutuusarvona on antaa uutta tietoa kunnallispolitiikan sukupuolidimensioista laadullisiin metodeihin pohjaten ja osallistua sukupuolesta ja kunnallispolitiikasta käytävään tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kirja on kirjoitettu myös oppikirjatarkoituksessa.

Suomalainen kuntakenttä elää jatkuvan muutoksen aikaa niin alue- kuin palvelurakenteellisesti. Nämä muutokset kohdistuvat ja niihin vaikuttaa myös kunnalliseen itsehallintoon oleel-

lisesti kuuluva poliittinen järjestelmä. Siksi historialliseen kehitykseen ja nykytilaan pohjaava tarkastelu naisista kunnan päätöksentekijöinä tuo tärkeän lisän tämän järjestelmän ymmärtämiseen. Arvioitavaa kirjaa lukiessa nousee mieleen kysymys siitä, onko ja millä tavoin sukupuolella merkitystä kunnallispolitiikassa; millaisena toiminta-areenana naistoimijoiden näkökulmasta kunnallispoliittinen päätöksenteko näyttäytyy?

Kirja on rakennettu nais erityisyyden, syrjinnän ja vastarinnan varaan. Tavoitteena ei ole vain osoittaa vaan myös paljastaa esimerkiksi sukupuolikiintiöiden - joiden noudattamiseen typistyy kuntien tasa-arvotyö - todellisia ja puuttuvia vaikutuksia. Tutkimus osoittaa, että "suurimmassa osassa kunnista tasa-arvotyö oli olematonta ja miltei kaikki kuntatoimijat (...) olivat jokseenkin tietämättömiä kunnan erilaisista velvoitteista edistää sukupuolten tasa-arvoa ja keinoista siihen" (s.76). Siinä mielessä kirjasta välittyy emansipatorinen tiedonintressi. Anne Maria Holli kuvaa

artikkelissaan varsin perusteellisesti tasa-arvolain ja säädösten vaikutuksia kunnassa, ja sukupuolikiintiöiden vaikutuksia tilastollisesti sekä laadullisesti monitasoisesti - myös puuttuvien vaikutusten näkökulmasta. Lopputuloksena on hänen mukaansa ankea kuva kunnallisesta tasa-arvotyön tilasta 2000-luvun alun Suomessa. Kirjan kirjoittajat pohtivat kiintiötä koskevaa vastarintaa ja sen erilaisia diskursseja jaotellen niitä mm. feminismin ja hyväksynnän kautta.

Eeva Raevaara tuo omassa artikkelissaan mielenkiintoisesti esille tasa-arvokokemusten heterogeenisuuden; osa näki naisten asemaa kunnallispolitiikassa koskevan kehityksen ongelmattomana tasa-arvon edistymistarinaan ja osa nosti esiin esimerkkejä naiseen kohdistuvasta vähättelystä ja syrjinnästä. Tasa-arvokehityksen erilaiset kuvat tässä tutkimuksessa heijastavat yleisemminkin näkemysten jakautumista yhteiskunnassa; osa kokee yhteiskunnan tasa-arvoisena, osan mukaan sen eteen on vielä tehtävä paljon. Artikkelin värittää mielenkiintoisella tavalla myös erilaisia sävyjä, joita varsin vahvojen näkemysten sisällä on ja samalla herättää lukijaa pohtimaan sukupuolittuneita kulttuurisia puhumis- ja toimintatapoja. Artikkelin esille nostamat perinteisten konventioiden rajanylittäjät paljastavat näitä erilaisia soveliaisuuden ja totuttujen tapojen oletuksia.

Kirjoittajat kuvaavat poliittisen päätöksenteon erilaisia valtasiiirtymiä ja -käytäntöjä valaisemalla päätöksenteon monitasoisuutta ja sukupuolittuneesti vinoutuneesti painottumista. Kirja sisältää piirteitä oppaaksi tasa-arvoisempaan kunnallispolitiikkaan. Siinä myös laajennetaan katsantokantaa kunnallispolitiikan sukupuolidimensiosta suomalaisen kuntasektorin mahdollisuuksiin vastata edustuksellisen demokratian uusiin haasteisiin kansalaistoiminnan näkökulmasta. Lopuksi Milja Saari peilaa kunnissa 1990-luvulla tapahtuneita muutoksia NPM:n (julkisen johtamisen) kontekstista pohtien sen sukupuolittuneita vaikutuksia. Sillä hän ja kirjan kirjoittajat yleisemminkin osoittavat, että "kysymykset politiikan ja hallinnon tai politiikan ja talouden rajankäynteistä eivät suinkaan ole sukupuolineutraaleja" (s.243). Kirjaa lukiessa herää mieleen kysymys siitä, onko sukupuolinäkökulmalle enää tilausta jälkimodernin ajan mukaisessa tarkastelussa. Teos perustelee että tarve on edelleen olemassa. Kirja välittää kuitenkin huolensa siitä, onko kunnilla varaa sukupuolten tasa-arvoon

tiukassa ja edelleen tiukkenevassa kuntataloudessa - onko sukupuolten tasa-arvosta huolehtiminen vain hyväosaisten kuntien mahdollisuus? Elitismiä ilmassa?

Arvioitava kirja on kattava kokonaisuus sukupuolten vaikutuksista kunnallispolitiikassa, ja se myös nostaa esille uusia tutkimusintressejä niin sisällöllisesti kuin metodologisestikin. Se aukaisee sanomallaan lukijan silmät katsomaan, kuuntelemaan ja pohtimaan vakiintuneita ja osin piilosiakin toimintamalleja kunnallispolitiikan pelikentillä. Tätä sanomaa tuetaan melko runsaalla määrällä haastattelusitaatteja, jotka elävöittävät lukukokemusta. Paikka paikoin tekijöiden oma näkemys eriarvoisuudesta tulee ehkä liiankin vahvasti esiin. Samoin kirjan oppikirjafunktiota olisi paremmin tukenut se, että tekijät olisivat työstäneet kirjasta vielä selkeämmän tekijöiden yhteisestä tutkimushankkeesta kertovan kokonaisuuden, jossa eri osat limittyisivät ja olisivat yhteydessä toisiinsa. Näin lukijalle ei syntyisi kokemusta eri teemojen irrallisuudesta tai päällekkäisyydestä kuten lukujen 2 ja 3 yhteneväisen tematiikan osalta. Kirjassa häiritä paikoin myös me-muodossa kirjoittaminen silloinkin, kun artikkelin kirjoittajaksi oli nimetty vain yksi henkilö.

Sukupuolten valta/kunta on kuitenkin tärkeä lisä kunnallispolitiikan tutkimuksen saralla tuodessaan kattavasti ja kuvaavasti esille sukupuolten vaikutuksia. Se osoittaa, että sukupuoli on tärkeä tekijä, joka kietoutuu hyvin monisyisesti niin kunnan vallan kuin muutosten kysymyksiin. Se paljastaa poliittisen päätöksenteon eriarvoistumisen: vallan siirtymisen, paon ja keskittymisen sukupuolittuneesti. Sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta onkin tärkeää pohtia suomalaisen kunnallispolitiikan demokratian, oikeudenmukaisuuden ja laillisuuden toteutumista. Siksi tämä kirja toimii erinomaisena avauksena ja tietoisuuden herättäjänä. Kirja antaa tervettä uutta näkökulmaa kaikille kuntakentällä toimiville: päättäjille, tutkijoille ja opiskelijoille. Toivomme, että kirjaa hyödynnetään laajalti erityisesti opetuksessa koulutettaessa uusia asiantuntijoita kunnallishallinnon saralle.

Sanna Laulainen & Merja Sinkkonen